3

SATYRAE MEDICAE,

CONTINVATIO XVIII.

DISPVTATIONE ORDINARIA DISQVIRENS

DE

OVIS PA-SCHALIBVS

Von

Oſter = Eyern/

QVAM

DEO JVVANTE

IN CELEBERRIMA ELECTORALI

HEIDELBERGENSI

PRAESIDE

DN. GEORGIO FRANCO

MED. AC PHIL. D. PP. VNIVERS. PRO-CANCELLARIO FAC. MED. DECAN. SERENISS. MARCHION. BADENS. ARCHIATR. ACAD. S.R.I. NAT. CVRIOS. ET ITALIC. RECVPERAT COLLEGA.

JATROPHILIS EXHIBET

JOHANNES RICHIER

Mœno - Francofurtenſis.

Ad d. Maij M DC LXXXII. horis locóque ſolitis.

HEIDELBERGÆ,

Literis SAMVELIS AMMONII, VNIVERS. Typograph.

VIRO
PLVRIMVM REVERENDO, CLARISSIMO,
ET DOCTISSIMO.

DN. JOH. RICHIER

ECCLESIÆ REFORMATÆ
GALLICÆ FRANCOFVRTENSIS PASTORI
MERITISSIMO, VIGILANTISSIMO,
PARENTI OMNI PIETATIS
CVLTV SVSPICIENDO

Diſputationem hanc

In debitæ gratitudinis, honoris
& amoris teſtimonium inſcri-
bit ac conſecrat

JOH. RICHIER.

B. C. D.

§. I.

VArii variis in Germaniæ noſtræ locis errores hodienum foventur, qui tamen antiquitate ſe tueri volunt. Huc forte non male retulerim OVA PASCHALIA, di Oſter-Eier, quando ſc. ipſis Paſchatis feriis tam ruri, quam in urbe ova ad duritiem cocta, non ſolum nude ita exhibentur; Sed variis quoque coloribus inſigniuntur, præcipue violaceo, rubro, luteo, viridi, verſicolore, appictis variis figuris, lemmatibus &c. Inde & in Saxonia di ſchönen Eier / roten oder gelben Eier appellantur. Huc forte reſpexit *Erycius PVTEAN. in* ovi *Encom. f. m. 423. a.* inquiens: Ovum *eſt candidum: & omnes tamen colores admittit: Scribi poteſt, pingi poteſt, tingi poteſt; & nunc flavum, nunc rubrum, nunc cœruleum patrii ritus faciunt.*

§. 2. Talia non ſolum ſuſceptores e baptiſmo ſuſceptis ſuis mira, uti ſibi perſuadent, benevolentia donant atque offerunt: Sed & Amici ſibi invicem, amaſiis amantes &c. De Ruſſorum Paſchatis feſto ita OLEARIVS Perſiſchen Reiſebeſchreibung *f. 134. & 290.* (ap. DIETHERR. *in orbe novo lit. f. 463.*) Wann ſi auff der Gaßen einander begegnen / grüßen ſi ſich mitt einem Kuſſe auff den Mund / und ſagen: **Chriſtus iſt auferſtanden**: darauff antwortet der andre: **Er iſt warhaftig aufferſtanden.** Es wird auch niemand einem andern ſolchen Kuß und Gruß neben einem gefärbten Ei weigern.

§. 3. Cum autem aliquibus in locis generali quidem nomine di Oſter-Eier ſuſceptis offerantur commutata in alia & ſæpe pretioſa donaria veſtes puta; aurum, argentum &c. ideo Magiſtratus non male illum malum compeſcuit morem ſub mulcta, de quavideantur

Dnn. ICti, & præcipue de publico bono Reip. Civilis & literariæ præclare meritus Nobil. Dn. *Ahaſv.* FRITSCHIVS *in ſubplem. Speidelio-Beſold. f. m. 90. a.* his verbis: Oſter-Ei holen. In quibuſdam locis, ut in Thuringiæ & Miſniæ partibus uſu receptum, das di Kinder uff Oſtern bei Iren Tauffpaten/ das Oſter-Ei / ſive ut vocant, das ſchöne Ei holen. Alibi vero iſt ſo wol das Neue Jar gäben/ als das Oſter-Ei holen / ſive den Grünen Tonnerſtag austeilen bey ſtraffe verboten. Vid. *Ordin. Polit. Elector. Saxon. de Anno 1612. circa finem.* Qua ſub mulcta X. thalerorum hoc prohibitum eſt, licet ob ſuetam officialium negligentiam male ſervetur. Ex eodem quoque allegat Doctiſſ. ICtus *Chriſt. Lud.* DIETHERR. *in Orbe novo literat. S. Continuat. Beſold f. m. 463.*

§. 4. Originem horum ovorum plerique Viri docti fatentur ſe ignorare. Conjecturæ tamen afferuntur. A Judæis aliqui repetunt: Hi enim in paſchatis ſui feſto inter alias vaniſſimas ceremonias habent quoque ovum ad duritiem coctum ſymboli loco. Ita enim ſcribit *Anton: MARGARITHA in lib.* der gantze Jüdiſche Glaube &c. lit. D. Auguſt. Vind. *1530:* Si nämen ein hart Ei / das ſölle auff di Obfer der feſte deuten. Allegante Nobil. D. DIETHERRO. *l. t.*

§. 5. Aliqui Ethniciſmum ſapere volunt DANNHAUER im Evangeliſchen Denkmal: *Orat. in feſto paſchatos p. m. 352.* his verbis Es haben vorzeiten di blinden Heiden um diſe Jars-Zeit herum ire Ludos Circenſes Eier-Feſt und Eier-Spil gehalten / da ſi den beiden Eiergötzen (Caſtor und Pollux ovo prognati ab uno a Jove-Cygno in nido Ledæo) zu ehren in circo ovali, inn einem Eier-runden Platz um di Eier inn di Wettegeloffen. (von welcher Oſter Faßnacht noch auch unter uns Chriſten / deren Rum nicht fein iſt / ein Sauerteig überbliben / das man auch auff den Oſtermontag um di Eier lauffet) daß Papſtum hatt auch ſeinen Chriſam daran geſmiret/ und geordnet / das/ nach dem man bisher 40. Tage lang ſich deß Fleiſches und Eier enthalten müßen / und nunmehr auff den Oſtertag der Paß / Fleiſch und Eier zu äßen / geöffnet / das man die Eier in di Kyrch tragen / und mitt Abergläubiſchen Cerimonien weihen ſolte/ ſint lauter lappalia &c.

§. 6. A Jejunio Quadrageſimali ortum conjicit quoque Maxime Reverendus atque Excellentiſſimus D. D. *Joh. Lud.* FABRITIVS Theologus incomparabilis, Fautor & Collega noſter honoratiſſimus

in

in doctiſſimis ſuis ad me literis 2. Maj. 1682. Quamvis enim (ait) hodie propter generalem diſpenſationem conceſſum ſit illo tempore ovis veſci, olim tamen ſevere prohibebatur. Synodus enim CPna in *Trullo* habita *Can. LVI.* tam Laicis, quam Clericis ſerio injungit, ut abſtineant per Quadrageſimam non ſolum carne, ſed & lacte atque ovis. Et *d. 4. c. 6.* repetitur Gregorii I. Capitulum ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum, cujus tenor hic eſt: *Par eſſe, ut quibus diebus a Carne animalium abſtinemus, ab omnibus, quoque quæ ſementinam carnis originem, jejunemus, lacte videlicet, caſeo & ovis.* Cum autem finita hyeme ſub veris auſpiciis gallinæ iterum incipiant parere ova quam plurima; quibus tamen uſque ad paſchatos frui non licebat; magna eorum copia fuit aſſervata; quæ dein eo avidius & largius conſumebantur. Aut forte illa ova ad duritiem cocta aſſervabantur donec ipſis feriis illis integrum erat ſalva Conſcientia, utut non ſalvo ſtomacho; quæ dein quoque ſacerdotibus aliiſque poterant donari.

§. 7. Nec adeo abludit *Rodolph. HOSPINIANVS de Origine Feſtorum Chriſtianorum f. m. 65.* ita ſcribens *Feria illa, quæ proxime ſequitur Dominicæ Reſurrectionis diem, Germanice* der Oſtermontag/ *multis in regionibus convivia agitantur, quæ fere OVIS & mellitis quibuſdam libis coctis atque placentis conſtant. Et pluribus, in locis, cum ſcholaſtici hymnum illum canunt:* Chriſte qui lux &c. *Tum cetera quoque turba puerorum & puellarum oſtiatim* OVA *colligunt, ab iis maxime, qui eos e ſacro fonte levarunt; & illa tum ſimul comedunt, quod vulgo* Oeſterlen *vocant. Ipſa vero OVA ſic collecta, tantum non emendicata* Zimpfeltag *vocant quaſi* Simbeltag/ *propterea quod illis ovis ceu ſymbolis collatis atque collectis una epulari conſueverunt.*

§. 8. Poſſit forte & huic conjecturæ locus eſſe, videlicet, ova offerri, tanquam emblema Reſurrectionis. Item quia ex ovo omnia ſurgunt. Utar verbis MACROBII *l. VII. Saturnal. c. 16.* dicentis: *Nec importune Elementis, de quibus ſunt omnia, ovum comparaverim. In omni enim genere animantium, quæ ex coitione naſcuntur, invenies ovum aliquorum eſſe principium inſtar elementi. Aut enim gradiuntur animantia, aut ſerpunt, aut nando volandove vivunt. In gradientibus lacertæ & ſimilia ex ovis creantur. Quæ ſerpunt ovi naſcuntur exordio. Volantia univerſa de ovis prodeunt* &c. Videantur e Recentioribus, HARVEJVS, HORNIVS, GRAF, SWAMMERDAM, KERCKRINGIVS, BARTHOLINVS, GARMANNVS aliique (de Ovario mulierum egimus *ſat. Med. Con-*

 tin.

tin. IV. §. 2. Anno 1674.) qui & ipſum hominem, & omnia animalia (immo addo ego: Omnia corpora viva) ex ovo generari recte ſtatuunt. Et quomodo æternitatem ex ovo diſcere poſſimus e PVTEANO allegat Cl. M. D. OMEISIVS *in prolus: Acad. IV. p. m.* 115.

§. 9. In Germania Superiore, Palatinatu noſtrate, Alſatia & vicinis locis, ut & in Weſtphalia vocantur hæc ova Di Haſen-Eier a fabula, qua ſimplicioribus & infantibus imponunt Leporem (Der Oſter-Haſe) ejuſmodi ova excludere, & in hortis in gramine, fruticetis &c. abſcondere ut ſtudioſius a pueris inveſtigentur, cum riſu & jucunditate ſeniorum. Et revera ſæpe leporum, h. e. Imprudentium nomine poſſunt venire, qui ejuſmodi ovis expoſititiis non ſolummodo jocos quærunt: Siquidem ſæpe cum illis ovis pueri valetudinis ſuæ magnam inveniunt jacturam; quando dein, ſemoto arbitro, iſta juſto avidius per ingluviem ingurgitant, ſine ſale, butiro, aut alio condimento; adeoque dolorem voluptate ſibi coëmunt, ceu jam ab aliquot annis, multis ſum edoctus experimentis. Hac igitur vice conabor quædam de intempeſtivi iſtorum eſus noxa ediſſerere; utut rariſſimos habeam, quos hoc in paſſu præeuntes ſequi poſſim.

§. 10. Monachus quidam Franciſcanus, cum in feſto Paſchatos collecta ova a ſe ad duritiem cocta, ad ſaturitatem ediſſet, adſtricto ventre, qui neque Clyſteribus, neque medicamentis cederet, obiit; ceu ſcribit BRASAVOLVS allegantibus MOEBIO *Inſt. Med. l. IV. p. 2. c. 5. p. m.* 496. *ſeq.* & *JONSTON. in hygien p. m.* 160. *ſeq.* Cauſſæ hujus mali inferius allegabuntur.

§. 11. Ante hos XV. annos vidi Argentorati puellam VI. ann. e nimio durorum horum ovorum eſu primo in contumacem alvi obſtructionem incidiſſe: inde tormina, urinæ ſubpreſſio, ructus nidoroſi, præcordiorum anxietas, dyſpnœa, calor & ſitis vehemens; adeo, ut anxii parentes ab convulſionibus & filiæ interitu ſibi timerent, medicumque ſub noctis meridiem evocarent. Nec cauſſa tam repentini mali poterat tam promte inveniri, niſi a vicina ſuccurrente ingluvies illa fuerit detecta. Clyſtere itaque emolliente adhibito, mirus imber, bombis & ſtercoribus permiſtus depluebat, ſenſim ſenſimque remittentibus Symptomatis reconvaleſcebat.

§ 12. A. C. clↃ. Ↄc. LXIX. Ricovillæ A. K. filius decennis plurima ejuſmodi infarſit ova, unde diarrhœa cum teneſmo & ſanguinis mucique excretione inſtar alicujus dyſenteriæ; appetitus erat proſtratus, ſitis immodica; Igitur per analogiſmum ea, qua dyſenteria, metho-

do

do malum curabatur. Hoc quidem non eſt novum ovo ſorbili alvum ſolvi, cum ſolemniter hoc fiat, & exemplum Illuſtris mulieris allegat *Marc. DONAT. l. de Mechoac:* Joanniſque Monardi exemplũ (Hic ſumto ovo ſorbili quinquies ſexiesve excrevit) legitur ap. *BRASSAVOL. l. de medic. purg.* citante *SCHENKIO*. Sed ova dura hoc heic effeciſſe mirum videatur. Hinc *Alex.* BENED. *l. xix c. 33. de Cur. morb. ap. J.* SCHENK. *L. 3. obſſ. f. m. 401.* vidit feminam ovo indurato commanducato decies alvum citatam exoneraſſe, quod aliis ventrem adſtringit. Additque: *Unde hæc antipathia?* Verum in puero noſtro vitioſis humoribus ſat pleno, quod e ſcabie capitis, totiuſque patebat; idque verno tempore; ubi humores ſolent turgere; facile potuit fieri ejuſmodi humorum perturbatio & lucta, præcipue quando aquam ſuperbibit.

§. 13. Memini quam plurima alia, quæ copioſe olim & nuperis quoque feriis ſuggeſta fuere: Sed cum ſimilia in promtu fere omnibus ſint, illis allegandis ſuperſedebo; inque medium ſaltim producam veritatis teſtes; qui jam olim uſque huc non ſolum damnarunt ova frixa, & aſſa (ſuffocata; laudantur ab his culpantur ab illis) ſed & ad duritiem cocta: adeo ut nihil boni præſtent, præter tremula atque ſorbilia.

§. 14. OVA FRIXA in ſartagine (C. *HOFMANN Inſt. med. V. 21. 4.* Eier in ſmaltʒ eingeſätʒt vocat) parantur vel integra gebakkene Eier / ſive cum farina, cepis, petroſelino &c. Eierkuchen / de quibus ita MOEBIUS *Inſt. l. 4. p. 2. c. 5. p. m. 497.*: *Ova cum flore ſiliginis mixta, & in placentam, quam vulgus* Eierkuchen *vocat, redacta ſunt inſaluberrima, & in obſtructionibus excitandis efficaciſſima.* In Miſnia vocantur Schaffkuchen. Vel frixa cum butiro in ſartagine fiunt in pultis formam redacta gerürte Eier / aliis ʒerfarene Eier; Agitata eingerürte dicuntur C. *HOFMANNO l. a.* Græcis audiunt ταγηνιςὰ ἢ τηγανιςὰ; ſcil. quæ ἐν ταγήνῳ ἢ τηγάνῳ in ſartagine frixa, uti inquit *M.* SEBIZ. *de. Alim.* l. 3. c. 12. p. m. 941. *Conf. de hac Voce Henr. STEPHANI. Theſ. Græc. Lingv. tom. 3. f. m.* 1460 *ſeq. Joh. SCAPUL. Lex. Græc. f.* 1616. & ante hos *Varinus PHAVORINUS in Lexic. f. m. 1727.* (Edit. Baſil. 1538. in Fol.) Eadem leguntur in ETYMOL. *Magn. f. m. 743. Jul. POLLUX Onomaſt l. X. c. 24. f. m.* 480. & præcipue *l. VI. c. 13. f. m. 291.*

§. 15. FRIXA iſta quantum noceant patet ex illis, quæ habet *Symeon SETHI de Alim. lit.* Ω. 1, *p. m. 151.* τὰ δὲ τηγανιςὰ (inquit) χειρίςην ἔχει τὴν τροφὴν, καὶ ἐν τῷ πέπτεσθαι κνισσοῦται, καὶ χυμὸν ἀπογεννᾷ

παχὺν

παχὺν, καὶ περιττωματικόν τε, καὶ μοχθηρόν. i. e. vertente *Mart.* BOGDANO: *Quæ porro in ſartagine friguntur, peſſimi ſunt alimenti. Nam dum concoquuntur, nidorem acquirunt, craſſumque ſuccum excrementitium & pravum inducunt.* Idem jam ante dixerat *GALEN. l.* π. εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας *c.* 4. *f m.* 354. de ovis, hiſce: Τὰ μὲν γὰρ ταγηνιζόμενα, καὶ κακόχυμα γίνεται καὶ τὴν ἐν τῇ γαστρὶ πέψιν ἔχει κνισσώδη, συνδιαφθείρουσαν ἑαυτῇ καὶ τ' ἄλλα σιτία h. e. vertente *Andr.* LACVNA *f.m.* 406. *Frixa vero mali ſucci, fumoſaque in ventriculo coctura exſiſtunt, ſecum etiam corrumpentes admiſtos cibos.* His ratione & experientia confirmati adſtipulantur; & pro omnium peſſimis habent AETIVS *tetr.* 1.*ſerm.* 2. *c.* 134. *f. m.* 87. *Paul,* AEGINETA *l.* 1. *c.* 83. *ORIBAS. l.* 2. *collect. med. c.* 45. *f. m.* 223. it. *ſynops. l.* 4. *c.* 14. *f.m.* 64. & iterum *GALEN. l.* 3 *de Alim. Fac. c.* 22. ex ISAAC fuſe comprobat *Anton.* GAZIVS *in Florida Corona c.* CXIV. *f. m.* 64. *a. Nic.* MASSA *Epiſt.* 3. *c.* 6. *p, m.* 32. *a.* SAVANOROL. *Pract. Major. tr.* 2. *c.* 2. *f. m.* 21. *rubr.* 5. PISANELLVS *de Alim. Fac. p. m.* 173. *SENNERT. Inſt. med. l.* 3. *p* 1. *c.* 3 *p. m.* 777. *BEVEROVIC. Theſ. ſanit. p.* 1. *c.* 15 *f. m.* 150 *Joh. Bapt SYLVATICVS Controv.* XI. *f. m.* 56. *CAPIVACC. Pract. l.* 6. *c.* 28. *f. m.* 892. *PLEMPIVS de Valet:Tog: tuend. c.* 4. *p. m.* 193. *M. SEBIZ. l.a. p. m.* 946. *SWALVE de Ventric. Querel. & Obprobr. p. m.* 146. *BRVYERIN. l. XV. c.* 83. *p. m.* 639. *JONSTON. Hygien. p. m.* 160. *Lud. NONNIVS de re cibar. l.* 2. *c.* 38. *p. m.* 281. Quibus accedit MOEBIVS *Inſt. Med. l. a. p.m.* 497. ita totam rem in compendio repetens: *Omnium peſſima ſunt* τηγανιστὰ *id eſt in ſartagine cum oleo vel butiro inſpiſſata, oleum enim & opera in hac ovorum præparatione perditur, cum exinde egregia virtute nutriendi exuantur, ægerrime coquantur, facillime in nidorem convertantur, ardorem ſtomachi, & anorexiam excitatura.*

§. 16. SVFFOCATA OVA Græcis πνικτὰ, HERMOLAO ἐξαφητὰ, teſte JONSTON. (forte ἐξαφθὰ) Germ. erſtökkte Eier / *Caſp.* HOFMANN. verlorne Eier appellat *Inſt. Med. V.* 21. 4. Horum modum parandi ex GALEN. III. *de Alim. Fac.* 22. *ORIBAS. l.* 2. *coll. med. c.* 45. & *AETIO. tetr.* 1. *ſerm.* 2. *c.* 134. docet *M. SEBIZ. d. Alim. l.* 3. *c.* 12. *p. m.* 941. *Habet quoque AEGINET. l.* 1. *c.* 83. it. *BRVYERIN. l. a. Theod. ANGELVTIVS Art. med. l.* 2. *c.* 4. *p. m.* 101. *a.* Quomodo vero noſtris temporibus parentur, habent BRVYERIN. *l. d. Lud. NONNIVS de re cibar. l.* 2. *c.* 38. *p. m.* 280. *SENNERT. Inſt. l. d.*

PLEM-

PLEMPIVS l. a. p. 193. JONSTON. *Idea Hygien p. m. 159.* ait. *Hodie rupto putamine liquefacto butyro injiciuntur, & igne molli coopercu-lo ſuperimpoſito coquuntur. Sic vitellis medium obtingit, albumine peri-pheria cingitur.* Credo inde ab aliquali ſimilitudine heic vocari Ochſen-Augen. Alias Eier in Butter geſlagen. Immo communiter eine Pfanne oder Schüßel mitt Eiern. Hucque apte referuntur, quæ in acetum & butirum calefactum effracto putamine ita projiciun-tur, ſale, zinzibere condiuntur, in Saxonia, ſaure Eier; quæ po-ſtero die mane ad corrigendam pridianam crapulam, appetitumque reſtaurandum comedere ſolent. Immo hæc renum & veſicæ ulcera mirifice tollere, quibuſdam traditum, ceu refert JONSTON. *Idea Hygien p. m. 159.* In genere tamen ſuffocata laudantur ab ÆGINETA *l. 1. c. 83. Symeon* SETHI *d. Alim. p. m. 151. Theod.* ANGELVTIO. *Art. med. l. 2. c. 4. p. m. 101. a.* BEVEROVIC. *theſ. ſanit. p. 1. c. 15. f. m. 149. ſeq.* CAPIVACC. *Pract. l. 6. c. 18. f. m. 892.* JOVBERT. *med. pract. l. 1. c. 2. f. m. 344.* PLEMP. *de Valet. tog. T. c. 1v. p. m. 193.* Videntur tamen ad nobilitatem ſorbilium ac tremulorum minus accedere, præterea robuſtum ventriculum requirunt.

§. 17. ASSA OVA ſub cineribus, GALENO ὀπτὰ; male audiunt ap. Medicos & ad duritiem coctis pejora æſtimantur. Te-ſtem adduco GALEN *l. 3. π. τροφῶν δυνάμεως c. 22. f. m. 343.* dicen-tem: τὰ δ' ἑφθὰ καὶ ὀπτὰ καὶ δύσπεπτα, καὶ βραδύπορα, καὶ τροφὴν παχεῖαν ἀναδίδωσι τῷ σώματι. Τούτου δ' ἔτι μᾶλλον ἐστὶ βραδυπορώτερά τε καὶ κακοχυμώτερα, τὰ κατὰ θερμὴν σποδιὰν ὀπτηθέντα. Conſentiunt ÆTIVS *tetr. 1. ſerm. 2. c. 134. f. m. 87.* & *Symeon.* SETHI. *l. a. p. m. 151.* hiſce: Τούτων (ſc. ἑφθῶν) δὲ ἔτι μᾶλλον κάκια τὰ ἐν θερμῇ σποδιᾷ ὑπεροπτηθέντα id eſt vertente M. Bogdano: *His tamen* (coctis ſc.) *adhuc pejora ſunt ſub cineribus calidis aſſata.* Adde *M.* SEBIZ *de Alim. l. 3. c. 12 p. m 946.* SENNERT. *Inſt. med. l. 3. p. 1. c. 3. p. m. 777. Joh.* GVINTHER. *in Vet. & Nova Med. comm. 2. dial. 1. f. m. 8 Joh. Mich.* SAVA-NOROLA *Pract. maj. tr. 2. c. 1. f. m. 21. rubr. 5.* BEVEROVIC. *l. a.* JONSTON. *Hygien p. m. 160.* Ratio eſt, quia aſſum ovum fumo-ſi quid aſſumit, ceu ſcribit *Abvali* IBN-TSINA *Can. med. l. 2. tr. 2. c. 2. f. m. 76. a. & b.* ſcil. exhalat tenuior & ſpirituoſa pars ovi, nativamque humiditatem amittit, dumque vim ignis patitur majorem, facile empyreuma aſſatione acquirit, ceu ex ISAAC docet *Ant.* GA-

ZIVS in florid. Coron. c. CXLV. f. m. 63. b. & Lud. NONN. de re cibar. l. 2. c. 38. p. m. 280.

§ 18. Jam conſideranda veniunt ipſa OVA PASCHALIA; hoc enim nomine appellantur Italis ova dura quod ſcil. die Paſchatos ſacerdoti benedicenda offerantur, ceu ſcribit JONSTON Idea Hygien. p. m. 158. Germanis harte / oder hart-geſottene Eier; Gallis œufs durs, teſte QVERCET Diæt. p. m. 420. Græcis ἑφθά, vid. Symeon SETHI d. Alim. lit. Ω p. m. 151. GALENO ἑψηθέντα dici ſcribit JONSTON. l. a. quod tamen nullibi invenire potui, niſi ſit ſphalma typographicum. His obponuntur ὠὰ ὠμά, ova cruda: ceu ex ATHENÆI l. 4. adducit Henr. STEPHANVS Theſ. Græc. tom. IV. f. m. 785.

§. 19. Ova hæc videntur laudari a DIOSCORID. l. 2. c. 54. hiſce: ὠὸν τὸ ἁπαλὸν τροφιμώτερον τοῦ ῥοφητοῦ; καὶ τοῦ ἁπαλοῦ τὸ σκληρόν. i. Ovum molliculum plus alit, quam ſorbile itemque durum plus quam molle: ita allegante Joh. RHODIO nott. ad Scribon. Larg. p. m. 173. Verum in Edit: Lat. interprete Joh. RVELLIO, Lugd. ap. Theobald. Paganum 1547. in 12. invenitur l. 2. c. 42. p. m. 122. Atque in Edit. Græc. Lat. Marcell. Vergilii, Colon: ap. Jo. Soterem 1529. in Fol. in Græco eſt κεφ: σμϐ: in Latino c. 44. f. m. 194. Confer ad h. l. Marcell. VERGIL. f. m. 195. & Hermol. BARBAR. Coroll. ad Dioſc. l. l. n. 254. f. m. 27. a. Sic Abvali IBN-TSINA Can. med l. 2. tr. 2. c. 2. f. m. 76. a. ſtatuit ovum ad duritiem coctum copioſum præſtare alimentum. Hucque forte reſpexit Corn. Celſus l. 2. de re med. c. 18. inquiens: Ovum durum valentiſſimæ materiæ eſt, molle vel ſorbile imbecilliſſimæ. Et mollibus plus nutrire ſcribit Jonſton. Hygien. p. m. 160. his quoque plerosque delectari ſcribit, BRVYERIN. de re cibar. l. XVI. c. 83.

§. 20. Quidquid ſit, undiquaque male audiunt iſta ova. GALEN. l. π. εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας f. m. 354. (Edit. Græc. Baſil. in Fol. 1538.) ait. Παχύχυμοι δὲ εἰσι καὶ οἱ κοχλίαι, καὶ τῶν ὠῶν ὅσα μέχρι τελείας πήξεως ἕψουσί τε καὶ ὀπτῶσι. h. e. Interp. A. LACVNA f. m. 406. Cochleæ craſſi ſucci cenſentur: itemque ova, quæ vel elixa vel toſta penitus ſint denſata. Adde EVND. l. 3. de Alim. Fac. c. 22. Nim. difficulter concoquuntur, tarde tranſeunt, corpuſque alimento craſſo nutriunt, ceu ORIBAS. l. 2. collect. med. c. 45. ait, ita vertente Joh. Bapt. RASARIO. ORIBAS iterum l. 1. Euporiſt. c. 19. f. m. 584. ſtomachumque gravant; ceu eorum noxas teſtatur deteſtaturque Paulus

ÆGINET.

ÆGINET. *l.* 1. *d. Art. med c.* 83. *f. m.* 45, interprete *Albano* TORINO (Baſil. 1532. in Fol.) ita inquiens: Reliqua (excipit ſaltim trementia & ſorbilia) ad unum omnia concoctioni obſtinate repugnant, & lentius per meatus excernuntur, craſſique omnino ſucci ſunt. Addantur *Symeon SETH de Alim. lit.* Ω. *p. m.* 151. *ÆTIVS. tetr.* I: *ſerm.* 2. *c.* 134. *f. m.* 87. RASIS *l.* 3. *ad Almanſor. ap. Michael.* SCOTVM *in Menſa philos. l.* 1. *c.* 24. *p. m.* 31. *Abvali IBN-TSINA Can. med. l.* 2. *tr.* 2. *c.* 2. *f. m.* 76. *a. Joh.* GVINTHER. *d. med. vet. & nov. comm.* 2, *Dial.* 1. *f. m.* 8. SAVANOROL. *l. a. f. m.* 21. *a. Victor. TRINCAVELL. l. c. conſ.* 41. *f. m.* 115. *M. SEBITZ. l. a p. m.* 945. *Sam.* SCHOENBORNI. *Med. Pract. p. m.* 140. BRVYERIN. *l.* 15. *c.* 83. *p. m.* 638. QVERCET. *Diæt. Polyhiſt. ſect.* 3. *c.* 6. *p. m.* 401. JONSTON. *Hygien. p. m.* 158. & 160. *Bernh.* SWALVE *Ventric. Querel. p. m.* 146. *Lud.* NONN. *l.* 2. *de re cibar. c.* 38. *p. m.* 280. *Ant.* GAZIVS *Coron. flor. c.* CXIV. *f. m.* 64: *a. Theod.* ANGELVTIVS *de Arte Med l.* 2. *c.* 4. *p. m.* 101. (Edit. Venet. 1588. in 4.) *Nic.* MASSA *Epiſt. med.* 3. *c.* 6. *p. m.* 32. a. SENNERT. *Inſt. l.* 3. *p.* 1. *c.* 3. *1. m.* 777.

§. 21. Inprimis quibus ventriculus aut hepar refertum eſt vitioſis humoribus, his minus conveniunt teſtibus SENNERT. *l. a.* & *P.* ZACCHIA *quæſt. med. leg. Tom.* 3. *Conſ.* XI. *f. m.* 16. *a.* MOEBIO. *Inſt. l.* 4. *p.* 2. *c.* 5. *p.* 496. ex GALEN. *l.* I. *de rat., vict.* 10. ubi addit, in febb cum intermittentibus, tum continuis, ut & in affectu hypochondriaco, ſcorbuto ictero & debilitate ventriculi non ſatis convenire. Eadem pituitam tenuiorem facere craſſiorem ſcribit A. C. CELSVS *l.* 4. *c.* 2. hinc ſibi qui craſſo moleſtantur phlegmate, it. dyſpnoici ab iis caveant. Eadem in Epilepſia fugienda jubet GALEN. *de puero Epit.* ap. MOEBIVM. In Jecoris inflammatione prohibet TRALLIAN. *l.* VIII. *c.* 1. *p. m.* 390. (Edit. Baſil. 1556. in 8.) ſcribens: τὰ δὲ ὠὰ παραιτεῖσθαι δεῖ, διὰ τὸ παχύχυμον αὐτῶν καὶ φυσῶδες i. e. vertente Joh. Guintherio: *Ova a. prohibenda eo, quod craſſi ſint ſucci, & flatuoſi.* Nec mirum eſt, inquit L. NONNIVS *l.* 2. *d. re cibar. c.* 38. *p. m.* 281. TRALLIANVM in hepatis inflammatione damnare ova, quia nimio ejus viſceris incendio, facillime corrumpuntur, & quia natura ſua tenacitatem quandam habent in craſſiorem ſubſtantiam converti poſſunt. Verum hunc locum intelligi debere de frixis aut aſſatis, MERCVRIAL. *Pract. l.* 3. 19 *p. m.* 426. quia alias contextus eſſet falſus: Quod tamen ego non video. καὶ φυσῶδες τι h. e. inflans ſeu

flatu-

flatulentum habere ovum jam olim ſcribſit HIPPOCR. *l. 2. π. διαίτης f. m. 25.*

§. 22. Immo dura ova calculum generare ſcribunt PISANELL. *de Alim. Fac. p. m. 173. Vict. Trincavell. l. 3. conſ. 58. f. m. 491.* Et *Ant.* GAZIUS. *l. a. f. m. 63. b.* (Edit. Lugd. 1514. in 4.) ait. *Nodatum autem & durum, & lapidoſum & patellatum malum eſt, & difficilis digeſtionis, humorem generat groſſum, facitq; obpilationem & lapidem in renibus & putrefactionem in ſtomacho & colicam movet paſſionem.* Calculoſis igitur denegant *Gr. HORST. d.* V. S. T. *p. m. 65.* & *Inſt. Med. diſp. 20. coron. 2.* §. 13. SENNERT. *Inſt. p. m. 777.* Hinc forte *Horat.* AUGEN. *Epiſt. med. Tom 3. l. 7. c. 9. f. m. 274.* ait. *Fit ovum coctum cum tremulum fit; ſecundo cum ſorbile: qui duo gradus ſeu termini coctionis in ovo apparent facti per incraſſationem humidi tenuioris aquei. Si vero poſtea nimis procedat elixatio a calore aquæ effervescentis emanans diſſolutis omnibus tenuioribus partibus & aëreis & igneis, totum fit terreum & durum, ac fere ut lapis quidam ſiccum. In quo ſtatu non appellarem coctum, ſed durum, terreum ſeu præcoctum.*

§. 23. Verum non tantum ſubeſſe periculum ſcribit SWALVE *de Ventric querel. & Obprobr. p. m. 146.* dicens ſub perſona ventriculi: *Nec ex albo ovi licet duro protinus calloſam gigno materiam: Frivolus ille ac popularis error eſt.* Quod antea quoque ſtatuerat QVERCET. *Diæt. polyhiſt. ſ. 3. c. 6. p. m. 401.* ita dicens: *Popularis quidam error eſt, albumen ovi ſive indurati, ſive in tremulum elixi, inſalubre eſſe & noxium: calculoque generando occaſionem præbere: quaſi ſtatim concreſcat & in lapidem convertatur: quæ cauſſa, cur multi ab ejus eſu abſtineant. Sed ſtultum eſt, inde lapidiis generationem adſtruere velle: ſic enim eodem jure, vel potiori etiam, idem affirmari poſſet de cryſtallo, vitro, corticibus ovorum, lapide Judaico, lyncis, pumicis, ſpongiarum, oculis cancri corporibus multo durioribus, & concretioni magis aptis: quæ tamen omnia adverſus calculum ſumma ſunt remedia. Sic judicandum quoque de duris meſpilorum oſſibus, de milio ſolis, aliiſque id genus, quæ vel ipſos lapides potius referunt, quam ſemina: & interim maximam calculi adterendi vim poſſident. Immo quis non videt contrariam plane albuminis operationem, in ſaccharo & variis ſalibus diſſolvendis, & ad ſolutionem promovendis. &c.*

§. 24. Scio equidem ALBUMEN præcipue male audire ap

auctores

auctores: difficile enim concoctu & craſſi glutinoſique ſanguinis parentem eſſe, ceu ex GALEN. 1. *ad Glauc.* 9. habet *Joh. Bapt.* SYLVATIC. *Contro.* XI. *f. m.* 56. *Ant.* GAZIVS *coron. florid. c. c.* CXII. *f. m.* 62. *b* ISAAC & GALENO, JONSTON. *Idea Hygien p. m.* 157. MOEBIVS *Inſt. med. l.* 4. *p.* 2. *c.* 5. *p. m.* 496. SENNERT. *Inſt. med. l.* 3. *p.* 1. *c.* 3. *p.* 775. PISANELL. *de Alim. Fac. p. m.* 173. Credo ego tamen durum albumen præſtare luteo duro, hoc enim facile inflammatur & in fumos abit, dicente JONSTON. *l. a. p.* 156. probantque ructus ſulfurei, nidoroſi &c.

§. 25. Nimium horum ad duritiem coctorum ovorum eſum facere podagricos conteſtantur *Greg. HORST. d. V. S T. l. a. p. m.* 65. & *Inſt. med. l. d.* SENNERT. *l. a. p. m.* 777. aliique. Item nervorum atque Capitis affectibus obnoxios; ID. *Ib.* it. Apoplexiæ atque paralyſi, SENNERT. *l. c.* Lentiginoſam reddere faciem, ſcribſit PISANELL. *de Alim. p. m.* 172. Alvi facere conſtipationem ſuperius in Hiſtoriis allegatis vidimus, & comprobat *Ant.* GAZIVS *c.* 114. *f.* 63. *b* præcipue vitellus aſſus *Abvali IBN- TSINA l. a. c. f.* 76. *a.* adde MOEB. *Inſt. l. a. p. m.* 496. JONSTON, *Hygien p. m.* 160. Maxime autem Colicam, ceu obſervatore *Thoma* VEIGA refert C. HOFMAN. *Inſt. med. V.* 21. 3. adde GAZIVM *l. d.* CAPIVACC. *Pract. l.* VI. *c.* 20 *f. m* 892. BEVEROVIC. *theſ ſanit. p.* 1. *c.* 15. *f. m.* 150. *J. B.* SYLVATIC. *controv.* XI. *f. m.* 56. Sic illos, qui in Dyſenteria ova durata & in aceto cocta præcipiunt, increpat MERCVRIAL. *Pract. l.* 3. *c.* 28 *p. m.* 4?9. inquiens: (1) *quia acetum mordicat inteſtina, & eo magis, ſi ſint ulcerata* (2) *ova indurata difficilia ſunt concoctu etiam athletis, multo magis ipſis ægris: Igitur propter hoc fit neceſſario, ut hæc ova in ægris corrumpantur inſigniter, ubi corrupta ſunt, quæ mala faciant, voſmet videre poteſtis. Quare etſi uſus hic ſit veterum, a me tamen probari non poteſt.*

§. 26. An in febribus coveniant ova; plurima ap. magni nominis Medicos fuit diſceptatio? *Febres nulla præparatione tolerant ova*, ſunt verba *C.* HOFMANNI *Inſt. med. v.* 21. 4. SAVANOROL. *Pract. maj, tr.* 2. *c.* 2. *rubr.* 5. *f. m.* 21. *a.* Hinc *Læl. a* FONTE *conſult. med. v. p. m.* 45. difficulter concedit in declinatione acutarum febrium, tanquam in curatione extraordinaria in gratiam virium. Eadem quoque noxia in principio pronunciat *Gr.* HORST. *l. a.*

 Verum

Verum febrientibus dari poſſe contra CARDANVM pluribus probat *Garcias* LOPIVS *Var. Lect. Med. c* 20. (allegante ZACVT. *Lus. l.* 1. *med. PP. hiſt. q.* 28. *f. m.* 99.) nec præfracte negat *G. H.* VELSCHIVS *decad* 3. *curat.* 1. *p. m.* 118. Sic ROLFINC. *meth. med. ſpec. comm. l.* XIV. *ſ.* 1. *c.* 16. *p. m.* 984. ſcribit in febb. Ephemeris hecticis & putridis intermittentibus dictis, omnium fere judicio eſſe innoxia. Et *l.* 4. *conſ. med.* 7. *p. m.* 463. cenſet in febb. convenire tremula, ſorbilia, guttis aliquot ſpir. Vitriol. alterata, Conf. *Caſp.* BRAVO *Reſolut. tom.* 1. *JONSTON. hygien p. m.* 459. SWALVE *in Ventric. Querel. & Obprobr. p m.* 146. In iis ut & in aliis morbis calidis rationem reddit VOGLERVS *comment. Diæt. c.* XV. *p. m.* 67. Scil. ſorbilia magis, dein tremula concedit MERCVRIAL. *Pract. l. v. c.* 8. *p. m.* 698. non autem dura, quod fecit etiam GALEN. 1. *ad Glauc.* 9. adde MERCVRIAL. *l. a. c.* 16. *p. m.* 775. De uſu vitellorum in febribus MOCCHA *conſ.* 115. *f.* 157. MVNDELL. *Epiſt.* 29. *f.* 295. ap. Excell. D. D. *Sebaſt. SCHEFFER. in Moron. p. m.* 340. Quidque hac de re ſtatuendum ſit, fuſius perſequuntur, qui videantur *I. B.* SYLVATIC. *Controv.* XI. *f. m.* 56 *ſeqq. ARGENTERIVS in Art. Med. Gal. c.* 26. *f. m.* 454. itque *Joh.* NARDIVS *Noct. Genial. v. p. m* 357. *ſeqq.* Scil. maxima adhibenda eſt cautela; tum ratione ægri, tum ratione morbi; tum ipſorum ovorum ratione in tempore, quantitate, præparatione & modo.

§. 27. Hæc & alia plura mala progenerare poſſunt ova dura; ut ideo non mirum ſit, eo iſta olim ab Ebræis damnata, ut eſſent cibus lugentium, ceu probat. D. *Mart.* GEIER. *de luctu Ebr. c. VI.* §. 22. Revera ova iſta dura Paſchalia multis luctum pepererunt. Paucis eorum noxam colophonis loco probabo verbis *Val. Henr.* VOGLERI. *Diæt. Comment. c. cap. XV. p. m.* 67. ajentis: *Quod ſi in duritiem uſque protracta fuerit coctio non poſſunt amplius illam laudem obtinere, ſed potius difficilis jam ſunt concoctionis, nec ita magnam vim habent alendi, ut leniter elixa Quin, ſi vera eſt fama, obſervatum fuit tale induratum albumen per longum tempus in ventriculo ſine ulla digeſtione hæſiſſe. Quilibet Sane, præcipue, qui debiliore fuerit ventriculo in ſemetipſo quandoque experitur, ejuſmodi ad duritiem cocta ova ructibus etiam qualitates iſtas ſuas corpori noſtro minus convenientes prodere.*

§. 28. Adſtipulatur veritati *C. HOFMAN. Inſt. v.* 21. 3. ubi rejecerat ova dura addidit. *Quin debebat unum quemque abſterrere fœtor,*

quem

quem edunt cum acetariis in menſa appoſita. Interim tamen hoc tempore nihil videas frequentius, ac ova indurata, inſtar coronæ lactucæ impoſita; ein Salat mitt Eiern; immo injuriam fieri & lactucæ & comeſturis niſi hoc diademate cingatur. Verum cum ipſa lactuca per ſe ſit duræ digeſtionis, ut taceam acetum æſtuanti & præcipue bilioſo ſtomacho admodum nocere, veluti & oleum commune; neſcio, ſi ova ſuper imponantur; annon ſit malum malo cumulare?

§. 25. Hæc omnia; quæ in genere de Ovis induratis fuere propoſita, paſchalibus cum in ſpecie poſſint tribui; ſatis videbor in medium protuliſſe, eadem admodum nocere; & maxime pueris puellisque, alias rudibus in cuſtodienda valetudine. Accedit quoque ut interdum coloribus tingantur, quæ auſtera, acerba immo quandoque maligna polleant qualitate ut dum imprudentius iſta lingant pueri, ſimul malum ſibi contrahant: quemadmodum novi Amici cujuſdã infantem pictoris cujuſdam colores præparatos imprudentius deguſtaſſe & paullo poſt inde mortuum ſummo cum parentum mœrore, qui hoc mihi retulerunt.

§. 30. Quibus igitur e comeſtis ovis Paſchalibus noxa aliqua valetudini acceſſerit ea debita ſua, ap. bonos practicos facile invenienda, methodo curetur. Si in ventriculo hæreant, vomitus proderit, ſi jam ad inteſtina devenerunt; potiſſimum clyſteres, ſubpoſitoria; dein laxantia, item corrigentia. Summa, pro circumſtantiis cura eſt varianda.

§. 31. Interim iſte abuſus eius, ovorum uſum non tollet, adeoque non tam abſurdi ſumus ut ſentiamus cum Americanis, de quibus *H. SALMVTH. ad Panciroll. Tom. 2. tit. 1. p. m. 29.* ita *Americis nullus ovorum in cibo uſus; quippe cum hæc pro venenatis habeant. Ideoque non obſtupeſcunt tantum, ſi quis ova coram illis ſorbeat: verum etiam acriter eum increpant; quod minime ferendum ſit, ut quis gallinam in ovo comedens pullationem antevertat.*

BREVIARIUM.

1. *INter abſurdos Germ. ritus ova Paſchalia varii coloris. 2. quibus data. 3. commutata in pretioſiora mulctantur. 4. Origo a Judæis 5. ab Ethnicis. 6. a Quadrageſima 7.* Oſter Montag / Oeſterlen / Zimpfeltag *8. Ex ovo omnia viventia. 9.* di Haſen⸗Eier *& eorum noxa. 10. in monacho. 11. in puella 12. in puero. 13. diviſio ovorum non convenientium. 14. Ova frixa 15. omnium peſſima. 16. Ova ſuffocata cum modo parandi, & uſu. 17. Ova aſſa. 18. ova Paſchalia i. e. dura. 19. Laudantur. 20. 21. Improbantur. 22. an calculum generent. 23. negatur. 24. Albumen, quale in con-*

coctio-

coctione. 25. Ovorum durorum noxa ulterior. 26. an in febb. ova conveniant? 27. uſus eorum ap. Ebræos & noxæ probatio. 28. Salat mitt Eiern. *29 Nocent quoque quia tincta coloribus. 30. Curatio. 31. Concluſio cum refutatione Americanorum.*

A.
P. Ægineta. 15. 16. 20.
Ætius. 15. 16. 17.
Theod. Angelutius. 16. 20.
Argenterius. 26.
Athenæus. 18.
Hor. Augenius. 22.
B.
C. Bartholinus Nep. 8.
Alex. Benedictus. 12.
Beverovicius. 15. 16. 17. 25.
N. Bogdanus 15. 17.
Braſavolus. 10 12.
Caſp. Bravo. 26.
Bruyerinus. 15. 16. 19. 20.
C.
H. Capivaccius. 15 16.
H. Cardanus. 26.
Corn. Celſus. 19. 21.
D.
I. C. Dannhauer. 5.
C. L. Dietherr. 2. 3. 4.
Dioſcorides. 19.
Marc. Donatus 12.
E.
Etymlogicum M. 14.
F.
I. L. Fabritius. 6.
Læl. a Fonte 26.
G. Francus. 8.
Ahaſv. Fritſchius. 3.
G
Galenus. 15. 16. 17. 18. 20. 21. 22. 24.
C. Garmannus. 8.
Ant. Gazius. 15. 17. 24. 25.
Mart. Geier. 27.
R. de Graf. 8.
Ioh. Guintherius. 17. 20.
H
Gu. Harvejus. 8.
Hermolaus Bart. 16. 19.
Hippocrates 21.
C. Hofmannus. 14. 16. 25. 26. 28.
Ioh. Hornius. 8.
Gr. Horſtius. 22. 25. 26.
Rod. Hoſpinianus. 7.
I
Abuali Ibn-Tſina. 17. 19. 20. 25.
Ionſtonus. 10. 15. 16. 17. 18. 19. 24. 25. 26.
Ioubertus 16.
Iſaac. 15. 17. 24.
K.
Th. Kerckringius. 8.
L
And. Lacúna. 15. 20.
Garcias Lopius. 26.
M
Macrobius. 8.
Ant. Margaritha. 4.
Nic. Maſſa. 15. 20.
Hier. Mercurialis. 21.
Moccha. 26. (25. 26.
G. Mœbius. 10. 14. 15. 21.
Mundella. 26 (24. 25.
N
Ioh. Nardius 26.
Lud. Nonnius. 15. 16. 17.
O (20.
Ad. Olearius. 2.
M. D. Omeiſius 8.
Ordin. Polit. El. Saxon 3.
Oribaſius. 15. 16. 20
P.
Varinus Phavorinus. 14.
Piſanellus. 5. 22. 24 25.
V. F. Plempius. 15. 16.
Iul. Pollux. 14.
Erycius Puteanus. 1. 8.
Q
Ioſ. Quercetanus. 18. 20.
R. (23.
I. B. Raſarius. 20.
Raſis. 20.
Ioh. Rhodius. 19.
Gv. Rolfincius 26.
Ioh. Ruellius. 19.
S
H. Salmuth. 31.
I. M. Savanorola. 15. 17.
I. Scapula. 14. (20. 26.
Seb. Schefferus. 26.
Ioh. Schenkius. 12.
Mich. Scotus. 20. (20.
M. Sebizius. 14. 15. 16. 17.
Dan. Sennertus. 15. 16. 17. 20. 21. 22. 24. 25.
Symeon Sethi. 15. 16. 17. 18. 20.
H. Stephanus 14. 18.
R. Swalve. 15. 20. 23. 26.
Svvammerdam. 8.
I. B. Sylvaticus 15. 24. 25.
Synodus CPna. 6. (26.
T
Albanus Torinus. 20.
Al. Trallianus. 21.
Vict. Trincavellius. 20 22
V
Th a Veiga. 25.
G. H. Velſchius. 26.
Marcell. Vergilius. 19.
V. H. Voglerus. 26. 27.
Z.
P. Zacchias. 21.
Zacutus Luſ. 26.